

Директордың бұйрығымен
бекітілген
№3-О / Д 27.01.2022
"Orbis Finance" МҚҰ

Өзгерістерді ескере отырып
директордың бұйрығымен бекітілген
№8- О/Д 03.02.2023

**«ORBIS FINANCE» «МИКРОҚАРЖЫ ҰЙЫМЫ» МИКРОКРЕДИТТЕР БОЙЫНША
БЕРЕШЕКТІ РЕТТЕУ ШАРТТАРЫ МЕН ТӘРТІБІ**

1. Берешекті реттеу шарттары мен тәртібі және төлемге қабілетсіз қарыз алушыға қатысты қолданылатын шаралар

1. 1. Микрокредит беру туралы шарт бойынша міндеттемені орындау мерзімі өткен кезде, бірақ ол басталған күннен бастап күнтізбелік жиырма күннен кешіктірмей микроқаржы ұйымы қарыз алушыны микрокредит беру туралы шартта көзделген тәсілмен және мерзімдерде мыналардан хабардар етуге міндетті:

- 1) микрокредит беру туралы шарт бойынша міндеттемені орындау бойынша мерзімін өткізіп алу және мерзімі өткен берешектің мөлшерін көрсете отырып, төлемдер енгізу қажеттілігі туындағанда;
- 2) қарыз алушы - жеке тұлғаның микрокредит беру туралы шарт бойынша микроқаржы ұйымына жүгіну құқығы;
- 3) қарыз алушының микрокредит беру туралы шарт бойынша өз міндеттемелерін орындамауының салдары.

Микроқаржы ұйымы қарыз алушыны хабардар ету үшін коллекторлық агенттікті тартуға құқылы.

2. Микрокредит беру туралы шарт бойынша міндеттемені орындау мерзімі өткен күннен бастап күнтізбелік отыз күн ішінде қарыз алушы-жеке тұлға микроқаржы ұйымына баруға және (немесе) жазбаша тәсілмен ұсынуға құқылы, микрокредит беру туралы шартта көрсетілген, өтініш микрокредит беру туралы шарт бойынша міндеттемені орындаудың мерзімін өткізіп алу себептері, оның микрокредит беру туралы шарттың талаптарына өзгерістер енгізу туралы өтінішін негіздейтін кірістер және басқа да расталған мән-жайлар (фактілер) туралы, оның ішінде:

- 1) микрокредит беру туралы шарт бойынша сыйақы мөлшерлемесін не сыйақы мәнін азайту жағына қарай өзгерту арқылы;
- 2) негізгі борыш және (немесе) сыйақы бойынша төлемді өтеуді кейінге қалдыру;
- 3) берешекті өтеу әдісін немесе өтеу кезектілігін өзгерту, оның ішінде негізгі борышты басым тәртіппен өтеу арқылы жүзеге асырылады;
- 4) микрокредит мерзімінің өзгеруімен;
- 5) мерзімі өткен негізгі борышты және (немесе) сыйақыны кешіру, микрокредит бойынша тұрақсыздық айыбының (айыппұлдың, өсімпұлдың) күшін жою арқылы;
- 6) кепіл берушінің ипотека нысанасы болып табылатын жылжымайтын мүлікті тараптардың келісімінде белгіленген мерзімдерде дербес өткізуі;
- 7) кепілге салынған мүлікті микроқаржы ұйымына беру жолымен микрокредит беру туралы шарт бойынша міндеттемені орындаудың орнына кері қайтарып беру арқылы жүзеге асырылады;
- 8) сатып алушыға микрокредит беру туралы шарт бойынша міндеттемені бере отырып, ипотека нысанасы болып табылатын жылжымайтын мүлікті іске асыру.

3. Микроқаржы ұйымы қарыз алушы - жеке тұлғаның өтінішін алған күннен кейін күнтізбелік он бес күн ішінде микрокредит беру туралы шарттың

талаптарына ұсынылған өзгерістерді қарастырады, уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде белгіленген және жазбаша нысанда не микрокредит беру туралы шартта көзделген тәсілмен қарыз алушы-жеке тұлғаға:

- 1) микрокредит беру туралы шарттың талаптарына ұсынылған өзгерістермен келісу;
- 2) берешекті реттеу жөніндегі өз ұсыныстары бойынша;
- 3) бас тарту себептерінің дәлелді негіздемесін көрсете отырып, микрокредит беру туралы шарттың талаптарын өзгертуден бас тарту.

4. Қарыз алушы - микроқаржы ұйымының шешімін алған күннен бастап күнтізбелік он бес күн ішінде жеке тұлға, осы құжаттың 3-тармағының 3) тармақшасында көзделген немесе микрокредит беру туралы шарттың талаптарын өзгерту туралы өзара қолайлы шешімге қол жеткізілмеген кезде микроқаржы ұйымын бір мезгілде хабардар ете отырып, уәкілетті органға жүгінуге құқылы.

Уәкілетті орган қарыз алушы - жеке тұлғаның микроқаржы ұйымына өтінішінің дәлелдерін ұсынған және микроқаржы ұйымымен микрокредит беру туралы Шарт талаптарын өзгерту туралы өзара қолайлы шешімге қол жеткізбеген кезде оның өтінішін қарайды.

Уәкілетті органның "тұрғын үй қатынастары туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес халықтың әлеуметтік осал топтарына жататын қарыз алушы - жеке тұлғадан өтінішті қарау кезеңінде, кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға байланысты емес тұрғын үй болып табылатын, ипотекамен қамтамасыз етілген жылжымайтын мүлікке микрокредит беру туралы шарт бойынша кепілге қойылған мүлікке сотқа талап қою жолымен өндіріп алуға жол берілмейді.

Осы тармақтың үшінші бөлігінде белгіленген талап уәкілетті органның өтініш берілген күннен бастап күнтізбелік алпыс күннен астам өтінішті, сондай - ақ қарыз алушы-жеке тұлға бұрын қаралған мәселе бойынша қайта өтініш берген жағдайларына таралмайды.

Қарыз алушы - жеке тұлғаның өтінішін уәкілетті орган Қазақстан Республикасының заңына сәйкес белгіленген ретімен қарайды.

5. Осы қосымшаның 1 - тармағы бірінші бөлігінің 1) тармақшасында қарастырылған талап қанағаттандырылмаған жағдайда, сондай - ақ қарыз алушы-жеке тұлға осы құжаттың 2-тармағында қарастырылған құқықтарды микрокредит беру туралы шарт бойынша іске асырмаған не қарыз алушы-жеке тұлға мен микрокредит беру туралы құжаттың талаптарын өзгерту жөніндегі микроқаржы ұйымы арасында келісім болмаған жағдайларда микроқаржы ұйымы:

- 1) қарыз алушыға қатысты шараларды қолдану туралы мәселені қарау . Шараларды қолдану туралы шешім қабылдау микрокредиттер беру қағидаларына сәйкес жүзеге асырылады;
- 2) берешекті сотқа дейінгі өндіріп алуға және реттеуге коллекторлық агенттікке өткізіп беруге.

Микрокредит беру туралы шартта микроқаржы ұйымының қарыз алушы микрокредит беру туралы шарт бойынша міндеттемелерді орындауды кешіктірген жағдайда коллекторлық агенттікті тартуға құқығы болған кезде коллекторлық агенттікке берешекті сотқа дейінгі өндіріп алуға және реттеуге жол беріледі;

- 3) Қазақстан Республикасының заңнамасында және (немесе) микрокредит беру туралы шартта қарастырылған шараларды қолдануға, оның ішінде микрокредит беру туралы шарт бойынша борыш сомасын өндіріп алу туралы сотқа талап арызбен жүгінуге, сондай-ақ, "жылжымайтын мүлік ипотекасы туралы" Қазақстан Республикасының Заңында қарастырылған жағдайларды қоспағанда, соттан тыс тәртіппен не сот тәртібімен кепілге салынған мүлікті өндіріп алу;
- 4) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қарыз алушы - дара кәсіпкерді, заңды тұлғаны банкрот деп тану туралы сотқа талап арызбен жүгінуге.

2. Қайта құрылымдауды ұсыну тәртібі

6. Берешекті қайта құрылымдау қарыз алушыларды қаржылық-экономикалық сауықтыру үшін пайдаланылатын құралдар спектрін кеңейту мақсатында жүзеге асырылады.

7. Клиенттер микрокредит бойынша мерзімін өткізіп алуға жол бермеу мақсатында, сондай-ақ мерзімі өткен берешегі болған кезде (мерзімі өткен күндердің санына қарамастан), бірақ микрокредит беру туралы шарт бойынша қарыз алушыдан борыш сомасын өндіріп алу туралы сот шешімін МҚҰ алған сәтке дейін кез келген сәтте қайта құрылымдауға (микрокредит беру туралы шарттың талаптарын өзгертуге) өтініш жасауға құқылы.

8. Қарыз алушыда уақытша қаржылық қиындықтар және/немесе форс - мажорлық мән – жайлар туындаған кезде микрокредитті қайта құрылымдау мәселесі қаржылық жағдайды талдау мониторингі және/немесе уақытша қаржылық қиындықтардың және/немесе форс-мажорлық мән-жайлардың басталуы бойынша растайтын құжаттар негізінде қаралады.

9. Микрокредитті қайта құрылымдау мүмкін болатын жағдайлардың мәселе бойынша тізбесі:

- 1) активтердің жойылуына әкелген форс-мажор;
- 2) табыс деңгейінің төмендеуі (жұмыста қысқарту, жалақының төмендеуі, бизнестегі уақытша проблемалар, Бизнесінің жабылуы және т. б.);
- 3) қарыз алушыны жұмыспен қамту органдарында жұмыссыз ретінде тіркеу не жалақы мөлшерін қысқарту;
- 4) қарыз алушының әлеуметтік мәртебесін өзгерту, атап айтқанда оны халықтың әлеуметтік осал топтарына не атаулы әлеуметтік көмек алушыларға жатқызу, сол сияқты қарыз алушының және (немесе) оның отбасының орташа айлық жиынтық табысының төмендеуіне әсер еткен, бірге тұратын жақын туысының, қарыз алушының жұбайының (зайыбының) халықтың әлеуметтік осал топтары мәртебесін алу;

- 5) Қарыз алушының ауруға байланысты 2 (екі) айдан астам уақытша еңбекке жарамсыздығы;
- 6) қарыз алушының бала күтімі бойынша демалысқа шығуы;
- 7) қарыз алушының және (немесе) оның отбасының орташа айлық жиынтық табысының төмендеуіне әсер еткен қарыз алушының жақын туысының, жұбайының (зайыбының) ауруына, қайтыс болуына байланысты отбасылық мән-жайлар;
- 8) қарыз алушыға микрокредит шарты бойынша міндеттемелерді тиісінше орындауға мүмкіндік бермейтін, оның ішінде жазатайым оқиға, үшінші тұлғалардың құқыққа қайшы әрекеттері (ұрлық, өрт, су басу) нәтижесінде материалдық залал келтірген немесе төтенше жағдайлардың, оның ішінде табиғи сипаттағы (дүлей құбылыстар, әскери іс-қимылдар, төтенше жағдайлар) туындауы салдарынан тиісінше орындау мүмкін болмаған мән-жайлар ереже)
- 9) қарыз алушының мүгедектік алуы;
- 10) қарыз алушыны мерзімді әскери қызметке (оның ішінде әскери жиындарға) шақыру жергілікті әскери басқару органынан әскери қызмет (жиындар) өткеру орнына кету туралы тиісті командирдің (бастықтың) бұйрығы шығарылған күн әскери қызметтің басталуы болып саналсын;
- 11) қарыз алушының қаржылық және әлеуметтік жағдайының нашарлауына әкеп соққан, оның ішінде микроқаржы ұйымының ішкі құжаттарында көзделген өзге де мән-жайлар;

10. Қайта құрылымдауға өтінішті қарау рәсімі мынадай кезеңдерге бөлінеді:

- 1) қарыз алушының микроқаржы ұйымына қайта құрылымдауды ұсыну туралы өтінішпен жүгінуі;
- 2) кредиттік бөлімшенің жауапты қызметкері клиентпен алдын ала өтеу кестесін келістіреді, клиенттің ай сайынғы төлемнің өзгеруіне ерекше назар аударады;
- 3) кредиттік бөлімшенің жауапты қызметкері, клиенттен қайта құрылымдауға өтініш алған сәтте кіріс хаттар журналына тіркелу үшін өтініштің көшірмесін кредиттік әкімшілендіру бөліміне жібереді. Кредиттік әкімшілендіру қызметкері кіріс хаттар журналына тіркеу нөмірін және күнін қағаз өтініште қояды. Журналда тіркелген күні қарыз алушыдан өтініш қабылданған күнге сәйкес болуы тиіс. Өтініштердің уақтылы тіркелуіне кредиттік бөлімшенің жауапты қызметкері және кредиттік әкімшілендіру бөлімінің қызметкері жауапты болады.
- 4) қайта құрылымдау мәселесі бойынша өтініш берген сәтте қарыз алушының қаржылық жай-күйі мен әлеуметтік жағдайын талдау және бағалау клиенттен берілген ақпаратқа сәйкес өткізіледі;
- 5) Қарыз алушыдан ұсынылған растайтын құжаттарға сәйкес қарыз алушының қаржылық жағдайының нашарлау себептері бағаланады. Қарыз алушы толық емес мәліметтер мен құжаттарды ұсынған кезде микроқаржы ұйымы оларды сұратады. Қарыз алушы сұратылған құжаттарды 5 (бес) жұмыс күні ішінде ұсынады. Сұратылған

құжаттарды көрсетілген мерзімде ұсынбау қарыз алушының өтінішін қараусыз қалдыру үшін негіз болып табылады, ол туралы тиісті хабарлама жіберіледі;

- 6) оң шешімі болған кезде қайта құрылымдау берілетін шарттарды айқындау;
- 7) қайта құрылымдау үшін қажетті құжаттарды дайындау және ресімдеу (Клиенттің өтініші, қаржылық жағдайының нашарлауын растайтын құжаттар, қажет болған жағдайда - кредиттік бюродан есепті сұрау салу, өзгертілген өтеу кестесі және т. б.), сондай-ақ оларды микроқаржы ұйымының Кредиттік комитетінің отырысына ұсыну;
- 8) МҚҰ кредиттік комитеті отырысының нәтижелері бойынша мынадай шешімдердің бірі қабылданады:
 - a) микрокредит беру туралы шарттың талаптарына ұсынылған өзгерістермен келісім;
 - b) микрокредит беру туралы шарттың талаптарын өзгертуден бас тарту;
 - c) пысықтауға қайтару немесе қайта құрылымдау шарттарын ұсыну.
- 9) комиссия өткізілгеннен кейін және өтініш қаралғаннан кейін кредиттік бөлімшенің жауапты қызметкері қарыз алушыны қайта құрылымдау туралы өтінішті қарау нәтижелері туралы хабардар етеді.
- 10) микроқаржы ұйымы микрокредит беру туралы шарттың талаптарын өзгерту жөніндегі өз ұсыныстарын жіберген кезде микроқаржы ұйымы ұсынған микрокредит беру туралы шартты өзгерту талаптарына қарыз алушының жауап беру мерзімі микроқаржы ұйымының хатында көрсетіледі қарыз алушы микроқаржы ұйымының шешімін алған күннен бастап кемінде күнтізбелік 15 (он бес) күнді құрайды.
- 11) в оң шешім қабылданған жағдайда кредиттік бөлімшенің жауапты қызметкері қарыз алушыны бағдарламалық қамтамасыз етуде қайта құрылымдау жүргізілген күні құжаттарға қол қою үшін кеңсеге шақырады. Микрокредит беру туралы шарттың талаптарына өзгерістер енгізу мерзімі микроқаржы ұйымы осындай шешім қабылдаған күннен бастап күнтізбелік 15 (он бес) күннен аспауға тиіс.
- 12) кредиттік әкімшілендіру қызметкері хаттамада кредиттік комитет мүшелерінің барлық қолдарының болуын тексереді, бұдан әрі бағдарламалық қамтамасыз етуде қайта құрылымдауды жүргізеді, кредиттік бөлімше қызметкерлерін қайта құрылымдау жөніндегі құжаттарды басып шығару қажеттілігі туралы хабардар етеді. Кредиттік бөлімшенің қызметкері құжаттарды басып шығарады және қарыз алушыға қол қоюға береді.
- 13) микрокредит шартына, кепіл шартына қосымша келісімдерге қарыз алушы, қосалқы қарыз алушы және кепіл беруші өз қолымен қол қояды. Бұл ретте жылжымалы / жылжымайтын мүлік кепілін қайта тіркеу кепіл бойынша барлық қосымша келісімдерге қол қойылған сәттен бастап 7 жұмыс күні ішінде жүзеге асырылуға тиіс, қайта тіркеу мерзімдері бұзылған жағдайда, кредиттік әкімшілендіру бөлімінің қызметкері

кредиттік комитет мүшелерін қызметтік жазба арқылы осы шарттың орындалуының бұзылғаны туралы, одан әрі іс-қимылдардың реттілігі туралы шешім қабылдау үшін (клиентті қайта хабардар ету, қайта құрылымдаудан бас тарту және т.б.). Ерекше жағдайларда жоғарыда аталған құжаттарға сенімхат бойынша қол қоюға жол беріледі.;

- 14) кредиттік әкімшілендіру қызметкері клиенттің барлық құжаттарын кредиттік досьеге тіркейді.
- 15) микрокредит беру туралы шарттың талаптарын өзгертуден бас тарту туралы шешім қабылданған жағдайда, кредиттік әкімшілендіру қызметкері бас тарту себептерінің дәлелді негіздемесін көрсете отырып, клиентке хат дайындайды.

11. Қарыз алушының қаржылық-экономикалық сауықтыруы клиенттің қаржылық жағдайын дәл анықтауға тиімді қайта құрылымдауға ықпал етуге мүмкіндік береді.

12. Қарыз алушы бойынша Қаржылық талдау қарыз алушы мен отбасы мүшелерінің нақты кірістері мен шығыстарын ескере отырып, ағымдағы сәтте жасалады, кредиттік бюроның есебіне сәйкес клиенттің барлық қолданыстағы міндеттемелері, сондай-ақ клиенттің басқа да міндеттемелері бағаланады. Болашақта микрокредиттің кешіктірілуіне жол бермеу мақсатында клиенттің болашақ ақша ағындары міндетті түрде бағаланады.

13. Әрбір клиентке қарыз алушының қаржылық және әлеуметтік жағдайының нашарлауына әкеп соққан жағдайды бағалауда, сондай-ақ қайта құрылымдау шарттарын ұсынуда жеке тәсіл қолданылады.

14. Клиенттің қаржылық жағдайын дәл анықтау тиімді қайта құрылымдауға мүмкіндік береді. Қаржылық талдау қазіргі уақытта жасалады. Әр клиентке жеке көзқараспен қарастырады. Микроқаржы ұйымы қарыз алушының төлем қабілеттілігін есептеу кезінде Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2019 жылғы 28 қарашадағы № 215 қаулысымен бекітілген (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 19670 болып тіркелген) микроқаржы қызметін жүзеге асыратын ұйымның қарыз алушысының борыштық жүктемесі коэффициентін есептеу қағидаларының және шекті мәнінің талаптарын басшылыққа алады.

15. Кредиттік комитет хаттамаларының түпнұсқалары кредиттік әкімшілендіру бөлімінде жеке папкада, оның ішінде қайта құрылымдауды ұсынудан бас тартылған хаттамада сақталады.

16. Микроқаржы ұйымының қарыз алушы үшін оларды жақсарту жағдайларын қоспағанда, микрокредит беру туралы шарттың талаптарын біржақты тәртіппен өзгертуге құқығы жоқ.

17. Осы тармақтың мақсаттары үшін қарыз алушы үшін микрокредит беру туралы шарттың талаптарын жақсарту деп түсініледі:

1) тұрақсыздық айыбын (айыппұл, өсімпұл) азайту жағына қарай өзгерту немесе толық жою;

2) микрокредит беру туралы шарт бойынша сыйақы мөлшерлемесін төмендету жағына өзгерту.

18. Микроқаржы ұйымы жақсартатын талаптарды қолданған жағдайда қарыз алушыға микрокредит беру туралы шартта көзделген тәртіппен микрокредит беру туралы шарттың талаптары өзгергені туралы хабарланады.

*Qubis
Finance*